

Neerbosch moest worden aangevangen. Daarop liet hij volgen dat hij gereed was om £ 25 voor dat doel te geven. Van 't Lindenhout was hierover zeer verheugd, en vertelde zijn vriend hoe hij reeds eenige dagen met God bezig was over het oprichten van de boerderij, maar er nog met geen mensch over gesproken had. Zij besloten derhalve dat het als Gods wil moest worden beschouwd dat er een boerderij tot stand zou komen. De timmerman, die met behulp van de weesjongens juist bezig was eenige groote beukeboomen af te kappen, werd gelast een aantal balken te maken die voor het nieuwe gebouw bestemd waren, en op een van die balken beitelde hij uit de woorden van Rom. 8:31, „Zoo God vóór ons is, wie zal tegen ons zijn”, die vandaag nog op dien balk te lezen zijn.

Na de voltooiing van dit gebouw bevond men dat voor de boerderij uiterst noodig waren een paar koeien. Op zekeren dag kwamen twee vrienden de Inrichting bezoeken, en bij hun heengaan gaven zij den huisvader £ 15 om een melkkoe te koopen. Ter zelfder tijd was er een ander vriend in de inrichting gelogeed, die toen hij hoorde wat er geschied was, zeide: „Wel, dan geef ik ook een koe”. En zoo hadden de weezen twee goede koeien, en wat waren zij verheugd toen de dieren aankwamen: „Daar zijn de koeien! Nu krijgen we heerlijke melk!” — was hun uitroep.

De beesten werden met groote zorg opgepast, doch helaas! de ééne kreeg melkroos en moest geslacht worden. Dit was voor den huisvader een zware beproeving, maar God wist ook die beproeving in zegen te veranderen. Drie dagen nadat de koe geslacht was kwamen de jongens laat op den avond aan de deur van den huisvader kloppen, roepende zoo luid zij konden: „De koe is er weer, de koe is er weer!”. Van 't Lindenhout ging zien wat het was, en ja! werkelijk, daar stonden weer twee koeien in den stal. Het bleef echter een raadsel vanwaar de tweede koe gekomen was. Later verhaalde één der jongens, die het opzicht over den stal had, dat de koetsier van een adellijke dame die in de buurt woonde hem had gezegd de deur van den stal dien avond niet te sluiten vóórdat al de huisdeuren toegedaan waren. Zoo vond Van 't Lindenhout uit dat die dame, die een vriendin van de weezen was, gehoord had welk een ongeluk hen had getroffen, en dat zij haar koetsier gelast had om op deze wijze, zonder dat iemand er van wist, een andere koe in den stal te brengen. De koe op deze manier geschonken bleek een eerste-klas melkgeefster te zijn.

Maar nog meer zegen moest uit de teleurstelling worden geboren. Toen de vriend die het eerst de overleden koe had gegeven hoorde dat zij geslacht moest worden, zeide hij: „Ik heb zeker een kreupel offer den Heer aangeboden; ik moet mijn gift herhalen”.

En daarop zond hij een tweede melkkoe uit zijn stal, zoodat de weesinrichting nog vóór den winter drie in plaats van twee allerbeste dieren bezat, en de weezen overvloed van melk hadden. Welk een kostelijke les leert ons deze geschiedenis niet dat de Heer ons beproeft alleen om die beproeving ten zegen te keeren, indien wij namelijk door die beproeving ons vatbaar laten maken om meer zegeningen te ontvangen, door alles wat de Heer zendt met lijdzaamheid en blijmoedigheid te verdragen.

In datzelfde jaar had Van 't Lindenhout nog een merkwaardige verhooring des gebeds. Op den 1sten Juli was zijn kas geheel ledig, en binnen weinige dagen moest er £ 40 worden gevonden om alles te koopen wat volstrekt noodig was. Er kwam geen uitkomst, doch Van 't Lindenhout volhardde in het gebed. Op den avond voor den dag der betaling, toen het reeds zeer laat was en zij klaar stonden om naar bed te gaan, werd er aangeklopt. De huisvader ging naar de deur: er stond een dame in het zwart gekleed die hem een enveloppe in de hand stopte en dadelijk verdween. Toen hij die had geopend vond hij tot zijn verbazing een banknoot voor £ 80. Hij kende de dame niet, doch later maakte hij met haar kennis. Zij verhaalde hem toen dat zij dien avond zulk een aandrang in het hart gevoelde om dit geld voor de weezen te geven, dat zij niet naar bed durfde gaan voordat zij het had afgegeven. Vandaar haar

bezoek naar de weesinrichting zoo aat in den avond. Temeer werd zij daartoe gedrongen omdat zij het bedrag terug had ontvangen van iemand aan wien zij het had geleend, en van wien zij niet meer had verwacht het terug te zullen krijgen. Dit voorval was voor Van 't Lindenhout andermaal een spoorslag tot vertrouwen op den levenden God, die niet beschaamd laat uitkomen die op Hem hopen.

Tot op dezen tijd hadden de heer en mevrouw Van 't Lindenhout nog steeds met een gedeelte der weezen hun verblijf in Nijmegen gehad, maar nu bleek het noodzakelijk dat zij naar Neerbosch zouden gaan. De Heer zorgde voor de middelen, en weldra verrees er een doelmatig huis te Neerbosch dat tot woning van den huisvader strekte. Het werk breidde zich langzamerhand ook in andere richtingen uit. Een drukkerij werd begonnen die later een belangrijk deel van den arbeid te Neerbosch werd, waar jaarlijks veel boeken, ook in Zuid-Afrika bekend, worden gedrukt. In 1870 verkreeg de inrichting de koninklijke goedkeuring, en zekere statuten werden opgetrokken, op grond waarvan het werk voortaan zou worden gedreven.

In datzelfde jaar bracht de Heer hen soms in de nauwte, maar alleen om hen weer eruit te voeren en hun Zijn heerlijkheid te openbaren. In de maanden Januari en Februari ging het hun goed, en zij ontvingen meer dan wat voor de loopende uitgaven

benoodigd was. In Maart echter ging het zeer bezwaarlijk met de inkomsten: zij ontvingen hun dagelijksch brood, en niets meer. Ééne som bleef er nog in de kas over, die tegen den dag van nood moest worden bewaard, maar eindelijk moest men ook die £ 5 gebruiken. Nadat men op den Zaterdagavond al de rekeningen had betaald bleef er juist twee-een-half pennies in de kas over. Nooit waren zij in grooter nood, daar 330 weezen en arbeiders dagelijks hun voedsel moesten ontvangen. En dat met 2½ d. in de beurs! Maar de volgende dagen brachten reeds wat geld in, op den Dinsdag ontving Van 't Lindenhout £ 80, en vóórdat de volgende week ten einde was gesneld had de inrichting over de £ 230 ontvangen, en de nood was voorbij. „Deze God is onze God, eeuwiglijk en altoos: Hij zal ons geleiden tot den dood toe!”

HOOFDSTUK IX.

Van 't Lindenhouts weeshuizen: Geestelijke opwekking en tijdelijke groei.

Een van de gezegendste tijden door de wees-inrichting beleefd, was de tijd van geestelijke opwekking dien zij in het jaar 1873 mochten doorleven. Deze opwekking begon op den tweeden Pinksterdag. De huisvader en zijn helpers hadden zich reeds lang bekommerd over de onbuigzame karakters van eenige van de oudste jongens. Sommigen waren zoo wild en woest dat de Inrichting daardoor een slechten naam begon te krijgen, en men wilde ze niet meer in huis of in dienst opnemen als zij het weeshuis moesten verlaten. Met anderen was het reeds zoo kwalijk gegaan dat zij in handen van de politie waren gekomen. Van 't Lindenhout was dikwijls ten einde raads. Liefderijke vermaning, ernstige waarschuwing en zelfs zware lijfstraf hielpen niets, en het was alsof daardoor de vijandschap tegen het Woord van God nog meer werd opgewekt.

Gedurende de dagen van het Pinksterfeest ging Van 't Lindenhout met zijn jongens een wandeling

in de schoone bosschen in de omgeving van Nijmegen doen. De natuur was uitermate schoon en stil, en de huisvader had zich aangenaam met zijn kinderen vermaakt, maar hij merkte tevens bij de oudere jongens zeer veel op dat hem met diepe droefenis vervulde. Hij riep in de stilte van zijn hart tot God om in de gemoeieren van die ontebbare jongens toch verandering teweeg te brengen, daar hij zelf niet meer wist wat met hen aan te vangen. Met een verslagen en bijna moedeloos hart wandelde hij met hen naar het weeshuis terug. Vóórdat hij hen verliet riep hij de ondeugendste der jongens samen om met hen te bidden, en riep den Heer andermaal in hun tegenwoordigheid aan, smekende Hem om die harten te verteederen. Daarna ging hij naar zijn kamer om God in de eenzaamheid nogmaals voor hen te bidden,

Van 't Lindenhout was maar korten tijd alleen geweest toen er aan de deur werd getikt door een van de verhardste der jongens, die vroeg om met hem te spreken. Terwijl hij groote tranen stortte, zeide hij dat hij zoo goddeloos was dat er gewis voor hem geen hoop was om ooit zalig te worden, en hij verzocht den huisvader om voor hem te bidden. Weldra kwamen andere weesjongens, allen in tranen, vielen op de knieën, en beleden overluid hun zonden, en daaronder veel dingen waar de huisvader nooit van had gehoord, en die in sommige gevallen gebeurd waren nog vóórdat zij op de inrichting waren gekomen.

Van 't Lindenhout bad met hen, en ging toen heen, wetende dat de Heilige Geest zijn gezegend werk in hun gemoed zou voortzetten. Het duurde ook niet lang of verscheidenen kwamen tot de blijdschap des geloofs.

Over weinige dagen vond hetzelfde bij de meisjes plaats. Zij werden bekommerd over haar zonden, en zochten haar onderwijzeressen op met de bede om hulp en leiding, en ook hier waren het de verhardsten die het eerst tot zondegevoel en schuldbelijdenis werden gebracht. De beroering onder de doodsbeenderen begon bij de oudsten en deelde zich daarna aan de jongeren mede. Het was een heerlijke tijd in het weeshuis. Van den vroegen morgen tot den laten avond hoorde men altijd zingen; somtijds vond men de kinderen achter een boom of struik nedergeknield het aangezicht des Heeren in het gebed zoekende.

De opwekking breidde zich hoe langer meer uit ook onder de jongste kinderen. Zelfs kinderen die nog geen vijf jaren oud waren begonnen in de eenzaamheid te bidden, en er openbaarde zich bij die kleinen een bijzondere geest des gebeds. Maar van het werk in de harten der geheel kleinen is niet veel in lateren tijd overgebleven, en na dit te hebben meegedeeld zegt Van 't Lindenhout:

„Dit heeft ons met zekere vrees voor zoogenoemde kinderbekeeringen vervuld, en wij waarschuwen onze vrienden ernstig die deze trachten te bejagen, dat wil

zeggen, die ze door opgewonden toespraken in het leven zoeken te roepen. Wij gelooven dat Gods almachtige genade evengoed in het hart van een kind kan werken als in het hart van een man of van een grijsaard, doch men moet in dezen zeer voorzichtig zijn. Men kan den geest der waarheid bij een kind zeer moeilijk onderscheiden van den geest der onoprechtheid, daar jonge kinderen er gemakkelijk toe komen om te zeggen wat zij weten dat anderen gaarne van hen hooren”.

Samen met de opwekking ging een stille geest des gebeds gepaard. Al de arbeiders op de Inrichting werden daarmede in bijzondere mate bezielde. Er werden bijna dagelijks bidstonden gehouden, op welke beide de oudste weezen en hun verzorgers voorgingen, en al de nooden van het werk, zoowel tijdelijk als geestelijk, werden kinderlijk den Heer in den gebede opgedragen. En toch was het merkwaardig dat de Inrichting gedurende dien ganschen tijd in zeer zware financieele moeilijkheden verkeerde. Er was overvloed van geestelijke zegeningen, doch de inkomsten voor het dagelijksch leven waren des te minder; en zoo zorgde God dat er altijd genoeg gewicht aan de klok bleef hangen om het uurwerk des geloofs gaande te houden, en de werkers en werksters voor hoogmoed te bewaren.

Van 't Lindenhout verhaalt een andere merkwaardige ervaring die hij in dezen tijd opdeed. Een van zijn

vrienden was door een zware en schijnbaar ongeneeslijke kwaal aangetast, namelijk een kankergezwell in de borst. Hij had tevergeefs bij de geneesheeren raad gezocht; het gezwell werd dagelijks grooter en pijnlijker, en hij zag voor zich geen andere toekomst dan eindelijk eraan te moeten sterven. Hij was een vroom en geloovig mensch en niet bevreesd te sterven, doch wilde toch zeer gaarne langer leven, vooral terwille van vrouw en kinderen. Deze vriend kreeg op zekeren dag te lezen een boekje dat tot titel had: „Dorothea Trudel en haar werk te Mannendorf”, en het lezen van dit werk bracht hem op de gedachte van zelf naar Mannendorf in Zwitserland de reis te doen. Hij vroeg Van 't Lindenhout om als tolk met hem mee te gaan, doch dit was voor laatstgenoemde onmogelijk; hij kon zijn vriend alleen een aanbevelingsbrief meegeven aan den bestierder van de inrichting te Mannendorf, den heer Zeller. De vriend ging naar Mannendorf, doch keerde na eenige weken terug, zonder dat hij veel baat had gevonden. Maar de hevige pijnen in de borst waren geweken, en daarbij was zijn gemoed zoo stil en tevreden geworden dat hij zeide dat het hem nu om het even was of hij leefde dan of hij sterven moest. Niet lang daarna is hij dan ook gestorven, en des Heeren naam werd er door verheerlijkt, doordat hij met veel vreugde naar het huis veler woningen is heengegaan.

Maar de aanbevelingsbrief dien Van 't Lindenhout

aan den heer Zeller schreef had andere gevolgen. Er ontstond een briefwisseling tusschen Van 't Lindenhout en dien vriend in Zwitserland. De heer Zeller, die veel maakte van de lichamelijke genezing door de kracht des gebeds, ging uit van de grondstelling dat er voor een zieke moest worden gebeden dat Gods naam in hun krankheid mocht verheerlijkt worden, hetzij zij stierven, hetzij zij gezond werden; want, zeide hij, wij weten niet welke Gods weg en Gods wil zijn, en moeten maar altoos eindigen in Zijn vrijmacht. Het trof alzoo dat zij in dien tijd veel ongelukkige kinderen in het weeshuis hadden, die aan ongeneeslijke kwalen leden, zoodat er geen vooruitzicht bestond dat zij ooit voor zichzelf zouden kunnen zorgen. De gedachte dat deze ongelukkige kinderen het nu reeds zoo droevig hadden, en naderhand als zij groot zouden zijn het nog moeilijker zouden hebben, drongen de liefdevolle verzorgers om met hen bidstonden te hebben, en den Heer te vragen dat, indien het Zijn wil mocht zijn, zij genezen mochten worden.

Op zeer opmerkelijke wijze werd kort daarna een meisje genezen dat leed aan hevige aanvallen van den St. Vitus-dans. Dit arme meisje had reeds jaren lang hieraan geleden, en men had voor haar te vergeefs bij de geleerdste dokters hulp gezocht. Toen zij eenmaal weer een van haar vreeselijke aanvallen kreeg werd met haar gebeden, ja, zij voelde zelf den aandrang

tot het gebed. Nadat zij van haar knieën was opgestaan, zeide zij: „Nu heeft de Heer Jezus mij verlost”, en van dat oogenblik had zij geen aanvallen meer. De genezing was een dadelijke en een volkomene. Zij was toen 14 jaren oud.

Een ander verhooring van het gebed voor den kranke was de gedeeltelijke genezing van een meisje dat alleen op handen en voeten kruipen kon. Zoo had zij tien jaren lang gekropen, en daardoor hadden haar handen, haar hals en haar borstbeen vreemde vormen aangenomen. Zij had iets dierlijks in haar voorkomen, en als er bezoekers kwamen, moest dat arme kind op de achterste bank worden geplaatst, opdat de vreemdelingen niet zouden schrikken als zij haar zagen. Zij moest in de Weesinrichting van de ééne naar de andere plaats worden gedragen, omdat zij niet in het minst zichzelf konde helpen. Ook voor dit arme meisje werd in de bidstonden gebeden, en nadat zij die voor eenigen tijd had bijgewoond, kwam zij op een morgen vol vreugde van haar slaapvertrek wandelen, roepende: „De Heer Jezus heeft mij genezen!”. En waarlijk, de eene voet was zoo volkomen genezen alsof er nooit eenig gebrek aan was geweest, en ook de andere was veel verbeterd. De Heer had aan deze ongelukkige een wonder verricht: zij kon nu overal zelf heengaan, en was zelfs in staat vrij lange wandelingen te doen. Zes jaren daarna is zij juichend naar den hemel gegaan.

Nog een ander geval van genezing op het geloovig gebed vond plaats met een meisje die in de laatste stadiën van tering was. De dokters hadden haar reeds lang opgegeven. Zij vroeg om ook op onze bidstonden te mogen worden gebracht. Zij was mager als een geraamte, en kon gansch niet meer van haar bed opstaan, zoodat zij met bed en al naar de bidkamer moest worden gedragen. Ernstig werd voor haar gebeden, en als bewijs van hoe Zich de Heer op het gebed ontfermt, kan gezegd worden dat zij in drie dagen zoo snel beter werd, dat zij op den vierden reeds op de speelplaats met de andere kinderen zich mengen kon. Toen dit meisje gezond werd ging het haar evenals als Naaman den Syrier; haar vleesch werd als het vleesch van een klein kind, en haar lichaam nam zulk een schoone gedaante aan dat zij een geheel ander meisje scheen te zijn geworden.

In verband met deze genezingen op het gebed kan ook dit nog worden meegedeeld. De bidstonden voor de zieken werden zoo stil mogelijk gehouden, en er werd met niemand over gesproken. Maar er woonde toen bij de Van 't Lindenhouts een oud paar, waarvan de vrouw reeds lang aan een ongeneeslijke kwaal leed. Zij verzochten om toch ook tot de bidstonden te worden toegelaten, en dit werd toegestaan. Toen de gebeden voleindigd waren riep de vrouw in opgewondenheid uit: „Ik ben volkomen genezen”. Haar man barstte in tranen uit en begon

den Heer te danken voor deze uitredding. De oude vrouw begon toen ook te verhalen hoe ongeneeslijk zij haar kwaal had beschouwd, en hoe zij bij vele geneesheeren raad en hulp had gezocht, doch tevergeefs. Maar terwijl zij aan het bidden was, zoo zeide zij, gevoelde zij in haar lichaam een verandering ten goede, die zij niet kon beschrijven, en ziet zij was gezond geworden. Deze vrouw heeft ook later niets meer van haar krankheid geweten, en het was met de grootste moeite dat men haar kon terughouden van wijd en zijd te vertellen wat groote dingen God voor haar gedaan had.

Zoo liet Zich de Heer niet onbetuigd aan de Weesinrichting te Neerbosch. Er was geestelijke zegen en er was tijdelijke wasdom. In deze jaren werden de volgende gebouwen opgetrokken: een weeshuis voor de allerkleinste kinderen, een school en kerkgebouw, waar de kinderen zoowel geestelijk als verstandelijk konden worden bearbeid, een tehuis voor zieken. De drukkerij begon nu goede winst af te werpen, en de volgende ambachten werden ook ingevoerd in de inrichting: klompenmakerij, kleermakerij en boekbinderij. Van tijd tot tijd werden nieuwe gebouwen opgetrokken, naarmate de behoefte aan meer ruimte toenam. En de Heer zorgde altijd voor het noodige geld voor zulke uitbreidingen, zoodat er uiteindelijk plaats was voor duizend kinderen te Neerbosch.

Wij besluiten dit verhaal van het genadewerk dat te Neerbosch gedaan wordt met de volgende beschrijving van een bezoek aan de Inrichting: „Na een wandeling van ruim een uur kwamen wij in de nabijheid van de Weesinrichting. Reeds van verre hoorden wij de vroolijke stemmen van de kinderen, die zich met lichamelijke oefeningen en spelen op de groote binnenplaats vermaakten. Daar luidde weldra de bel, en allen stroomden naar de eetzaal. Wat een lust was het niet die kinderen aan de tafel te zien met vriendelijke gezichtjes. Het was zoo vol dat wij met de grootste moeite door de menigte moesten heendringen om het plekje te bereiken dat wij bezetten moesten. Ernstig was de korte godsdienstoefening die met de kinderen werd gehouden, maar toen het *A men* door de zaal weerklonk, had gij de roerende handen en monden moeten zien, en met welk een smaak de bokkems naar binnen gingen.

Na het ontbijt brachten wij een bezoek aan de school. Het schoolgebouw vormt met de kerk of kapel van het weeshuis één groot gebouw, waarvan de bovenkamers tot slaapvertrekken dienen. Het was een treffend gezicht toen wij de school binnen traden, om een zoo groot getal kinderen te aanschouwen, en geen enkele met een benauwd aanzicht. Hier werden ze onderwezen, niet slechts in onderwerpen die tot verstandelijke ontwikkeling dienstig zijn, maar vooral ook in de kennis Gods, die

niet alleen verrijkt maar ook zalig maakt. De kinderen zagen er bijzonder vergenoegd uit alsof zij zich op de school volkomen op hun gemak gevoelden.

Sommige onderwijzers en onderwijzeressen hadden een moeielijk werk te verrichten, namelijk de opvoeding van kinderen die op de laagste trap van ontwikkeling staan, van wie sommigen zoo onwetend zijn dat zij niet eens weten wat de gekleurde platen van dagelijksche onderwerpen, die aan den wand hangen, te beteekenen hebben. Dit geldt vooral van die kinderen, die op lateren leeftijd — van 12 jaren en daarboven — op de inrichting komen. De kinderen die op jeugdigen leeftijd in de Bewaarschool worden opgenomen maken goede vorderingen, en gaan met eer en met goeden moed naar de groote school over.

De weeskinderen oefenen zich ook in het zingen, en zingen kunnen zij, ja, zingen. Het hart loopt er van over, als men ze hoort, en het Weezen Zangkoor is reeds beroemd geworden. Als het zoo voortgaat zullen, mij dunkt, de Neerbosch zangers een vermaardheid verkrijgen, die zich uitstrekken zal tot buiten de grenzen van ons land, terwijl ik geloof dat ook de engelen er met belangstelling naar luisteren zullen."

Op deze woorden van den vriendelijken bezoeker kunnen wij melden dat de „Neerbosch Zangen" ook

in Zuid-Afrika bekend en geliefd zijn, en bij vele feestelijke gelegenheden in onze gemeenten gezongen worden, zoodat zijn voorspelling bewaarheid is, en de Weezen een roem verworven hebben, ook ver buiten de grenzen van Nederland. Met dien onbekenden vriend danken wij ook den Heer voor de jaren van nuttigen en gezegenden arbeid die Neerbosch achter den rug heeft, en bidden wij den Directeur en zijn helpers bij voortduring Gods rijksten zegen toe.

HOOFDSTUK X.

Pastor Bødelschwingh en de Gebondenen des Satans.

Wie heeft niet kennis aan een of meer personen die aan die pijnlijke krankheid lijden, de vallende ziekte? 't Is een geheimzinnige en vreeselijke krankheid, die door ons weinig verstaan wordt en door de dokters niet kan worden genezen. Deze krankheid was reeds in de vroegste tijden bekend, en was toen reeds even algemeen als in onze dagen. Het is waarschijnlijk dat de duivel-bezetenen die door den Heiland geheeld werden ook tot de ongelukkige klasse van epileptischen behoorden. Er zijn sommige menschen die meenen dat de doorn in het vleesch, waarvan de apostel Paulus zoo begeerig was verlost te worden, en waarover hij den Heer driemaal bad, niets anders was dan de vallende ziekte.

Al wat men omtrent de oorzaken van deze zware beproeving weet is, dat zij dikwijls het gevolg is van een schok die aan het gestel werd aangebracht. De ééne persoon kan krank worden door het onverwacht bericht van den dood van een dierbare. Een jongen die eenmaal door een bosch liep, kwam schielijk op het lijk van een vermoorde af en kreeg voor de

eerste maal een toeval. Een klein meisje speelde op het gras aan de voeten van haar moeder; het weerlicht trof de moeder en doodde haar, en van dat oogenblik af aan was dat kindje een epileptische. Maar hoe de krankheid ook veroorzaakt wordt, zij is een vreeselijke. Hebt gij het ooit gezien als iemand een toeval krijgt? Gij ziet een schijnbaar gezond mensch schielijk ter aarde vallen met een geschreeuw dat uw hart doorboort zooals het geroep van een verlorene ziel. Gij aanschouwt de stuiptrekkingen van de leden van het lichaam, het hoofd herwaarts en derwaarts rollende, de gelaats-trekken geheel onkenbaar met een blik van onuitsprekelijken angst, de oogen zich in alle richtingen keerende, den mond schuimende. Het is een afzichtelijk schouwspel, en men keert zich in ontsteltenis daarvan af!

Uitermate droevig is het lot van den armen epileptische! De menschen mijden hem; zijn eigen familie schaamt zich dikwijls over hem; hij wordt weggestoken waar hem de menschen niet kunnen zien. Als hij een arme man is en zijn eigen levensbestaan moet verdienen, moet hij ondervinden dat dan niemand hem werk wil geven. De werkplaats en het kantoor worden tegen hem gesloten. Zelfs de toegang tot de kerk wordt hem geweigerd, als het misschien is gebeurd dat hij aldaar een toeval heeft gehad. Hij is gedoemd tot verhongering, op verstandelijk, zedelijk en geestelijk gebied. Niemand wil hem ergens hebben; hij weet het niet hoe hij bestaan zal.

Hier is het treurig verhaal van een jongen man:

„Ik ben kreupel, 25 jaren oud, en ik lijd sedert mijn veertiende jaar aan de vallende ziekte. De eerste toeval overviel mij juist nadat ik mij had ingeboekt om een ambacht te leeren. Ik moest de werkplaats verlaten, en hoewel ik keer op keer een poging deed, wilde niemand mij na dien tijd ontvangen. Ik trachtte om te huis te werken, maar het werd mij bijna onmogelijk van wege de aanhoudende toevallen. Mijn ouders zijn zeer arm, en konden het nooit bekostigen om iemand te huren die voor mij zorgen zou; en zij beiden zijn bezig aan werk dat hen dagelijks van huis neemt. Ik ben in gedurig gevaar van mijn leven, en heb verscheidene ongelukken reeds gehad. Ik was eens bezig met een klein timmerwerkje, en had juist opgestaan om de schaafsels weg te vegen, toen ik een toeval kreeg. Nabij stond de kookkachel waarop er een ketel kokend water was. Ik moest mij er verder vandaan gehouden hebben, want toen ik viel, viel ik op den kachel, en lag er bewusteloos, terwijl het water uit de ketel over mij liep en mij vreeselijk verbrandde. In dien toestand werd ik een geruimen tijd daarna gevonden, en naar het hospitaal gebracht. Daar moest ik dertien maanden blijven liggen, mijn rechter-arm moest worden afgezet, en ik kwam er als een kreupele van weg. De kerkeraad geeft mij een halve-kroon in de week als alimentatie, maar wat ik meer behoef dan geld is een vriend om naar mij om te zien, en voor mij te zorgen”.

Arme epileptischen, voor wie door niemand, wordt gezorgd, worden overal in elk land gevonden. Men heeft berekend, dat minstens één uit elk duizend van de bevolking aan vallende ziekte lijdt. Zoo zijn er in Duitschland niet minder dan 50,000 van deze arme lijdens; en volgens dezelfde berekening moeten er in Zuid-Afrika, onder de blanken alleen, die meer dan een millioen tellen, niet minder dan 1000 epileptischen zijn. Over hun ongelukkigen toestand moet men zich ten zeerste ontfermen. Immers, de krankheid tast hen niet alleen in het lichaam aan, maar ook in hun karakter en inborst. Zij worden allengs knorrig, achterdochtig en twistziek; en bovenal, het verstand verzwakt langzamerhand, en het einde is dikwijls dat zij krankzinnig worden. Daarom is het, dat de christelijke kerk in bijzondere mate geroepen wordt om aan deze arme ongelukkigen te arbeiden.

Het wordt ons verhaald, dat het een vromen priester der kerk in de oude dagen verweten werd, dat de gemeente, over welke hij gesteld was, zoo armoedig was. De godzalige man liet daarop al de zieken en lijdenden, de kreupelen en blinden, die tot de gemeente behoorden, bijeen vergaderen en zeide toen: „Zie eens, vriend, hier zijn onze schatten!” Ook in onze dagen begint de kerk van Christus dit in te zien. De armen en zieken zijn haar schatten; zij zijn haar schuldeheeren aan wie zij een schuld

heeft te betalen. Zoo gevoelde men ook in Duitschland, dat er iets moest worden gedaan voor die „gebonden des Satans”, de epileptischen.

Aan een volkomen herstel te denken is bijna nutteloos, behalve voor hen die nog geheel jong zijn. En toch is de groote behoefte van den epileptische niet aan een hospitaal voor ongeneeslijken, maar aan een toevluchtsoord, een rustplaats, waar hij in de eerste plaats de groote les kan leeren: „Laat uwe ziel in God rusten!” Want deze arme lijdens en lijdereessen worden gedurig tusschen hoop en vrees geslingerd. De dokters kunnen hen niet genezen, en dientengevolge wenden zij zich naar de kwakzalvers, waarvan er honderden zijn, die beweren dat zij geheimzinnige krachten bezitten en een gewisse genezing kunnen bewerken. Bovendien, als de epileptische een fijngevoelig mensch is, dan komt er maar altijd bij hem de gedachte op: „men mijdt mij, men schuwt mij, ik ben een verworpeling der maatschappij!” Uit dit oogpunt beschouwd is hij meer te bejammeren dan de krankzinnige, want de krankzinnige weet niet dat hij krankzinnig is, terwijl de arme epileptische goed genoeg weet hoe het met hem gesteld is. Hij weet, dat dikwijls ook zijn vrienden zeggen: „het ware beter, dat hij gestorven was!” Daarom moet er voor deze lijdens een thuis worden voorzien, waar zij die stilheid kunnen genieten, die de genezing van onze diepste smarten is.

De eerste stoot aan de beweging om voor de eleptischen te zorgen kwam van zekeren Pastor Balke, leeraar van een dorpje aan den Rhijn gelegen. Door zijn bepleiting van de zaak werd er een kleine commissie gevormd, die een boerenplaats nabij de stad Bielefeld, in Duitschland, aankocht. Het was in het jaar 1867, dat men met dit werk een aanvang maakte. Men noemde den naam van de inrichting „Ebenezer”, en het werk werd begonnen met slechts vier kranken. Klein, zeer klein was dus het begin veertig jaren geleden, en niemand kon droomen van de groote uitbreiding die volgen zou. De kleine inrichting bezat geen fonds en de ondersteuners van het werk waren maar zelf arme menschen, die echter deze deugd bezaten, dat zij het geheim des gebeds geleerd hadden.

Twee jaren later werd een ander deel van het werk begonnen met de stichting van „Sarepta”, het diakonessen-huis. Want het werd spoedig gevoeld dat, als het werk aan de ongelukkige epileptischen een succes zou zijn, men allereerst de rechte soort van verplegers en helpers moest hebben. Zij moesten vrouwen en mannen zijn in wier harten de liefde van Christus woonde, en wie het niet te doen was een goed salaris te trekken, of een aangenaam thuis te vinden, maar enkel het lot van de arme lijdens te verzachten. Zij zouden veel geduld moeten beoefenen, en tegelijkertijd de grootste fermheid moeten openbaren tegenover

hun patienten. Derhalve besloot men — en dat bleek spoedig een besluit te zijn dat onder Gods leiding werd genomen — om een inrichting tot stand te brengen waar christen-vrouwen die voor den Heer wenschten te werken, tot arbeid aan verwaarloosden konden worden opgevoed. Zoo is uit het diakonessen-huis een gedurige stroom van werksters gekomen, die als een liefdewerk de verpleging van de zieken op zich namen.

De eerste directeur van het werk te Bethel, zooals de inrichting werd genoemd, was Pastor Simon, doch hij werd in het jaar 1872 opgevolgd door Pastor Friedrich von Bodelschwingh. Aan dezen merkwaardigen man is de groote uitbreiding van het werk te Bethel te danken, en het is noodig dat wij iets omtrent zijn leven zullen weten. Bodelschwingh was van adellijke afkomst, en zijn vader was Eerste Minister van het koninkrijk van Pruisen geweest. In die dagen was de jonge Friedrich de schoolmaat en speelmakker van den jongen Prins van Duitschland, die later Keizer Friedrich is geworden; en het was aan de vriendschap van deze jaren te danken dat de vorige en de tegenwoordige keizers van Duitschland zooveel belangstelling toonden in de welvaart van Bethel. Bodelschwingh had dien grooten zegen van onze kinderdagen gehad — een godzalige moeder. Zijn moeder was voor haar liefdadigheid welbekend, en had onder de eenvoudigste werkers-klasse zeer

veel vrienden. Zoo gebeurde het dat ook haar zoon in het leven en de lotgevallen van de minder gegoeden belang begon te stellen, en alzoo door God werd voorbereid voor zijn levenstaak.

In navolging van zijns moeders voorbeeld was het ook Bodelschwingshs gebruik om traktaatjes aan het arme werkvolk weg te geven. Op zekeren dag, toen hij hiermede bezig was, sprak zijn geweten in hem: „Gij die aan anderen tractaatjes weggeeft, leest gij die zelf?” Onder den indruk van deze gedachte hield hij het laatste tractaatje van zijn bundel terug, en begon erin te lezen. Het was een tractaat over de Zending, en het eindigde met de pertinente vraag: „Wat doet *gij* om de heidenen met het Evangelie van Christus bekend te maken?” Het was het keerpunt van zijn leven. De jongeling kon niet rusten totdat hij besloten had om een boodschapper van het Evangelie te worden. Hij liet zich als leeraar bekwamen, trad in het huwelijk, en wilde naar Indië gaan, maar de Heer had ander werk voor hem, en leide hem naar de groote stad Parijs, om aldaar onder de arme verzonkene menschen te arbeiden. Hier in Parijs werden hem en zijne gade vier kinderen geboren. Hier trof hem ook de grootste droefheid van zijn leven, want binnen veertien dagen stierven de vier kleinen aan de witte-zeere-keel, en vader en moeder bleven troosteloos. Het was niet lang na deze treurige gebeurtenis dat hij beroepen werd om aan het hoofd

van Bethel te staan, en geloovende dat het God was die hem riep, nam hij de uitnoodiging aan. Te Bethel werden aan Bodelschwingh en zijn echtgenootte weer vier kinderen geboren, en, vreemd genoeg, in dezelfde orde als de vier die naar den hemel waren verhuisd — twee jongens, een meisje, en weer een jongen.

Toen Bodelschwingh aan het hoofd van Bethel kwam te staan waren er 26 epileptischen aldaar, terwijl bovendien meer dan 300 patienten aanzoek hadden gedaan om opgenomen te worden. Zij behoorden tot alle klassen van de samenleving, zij waren rijken en armen, geletterden en ongeletterden, aanzienlijken en onaanzienlijken. Het verzoek van al die arme menschen was niet zoozeer: help mij om gezond te worden! als wel: geef mij een thuisplaats waar de menschen mij niet vreemd aanzien en mijden!

„En dit”, zoo zeide Bodelschwingh, „zal ons doel zijn, om hun terug te geven wat zij verloren hebben. Wij zullen naar hun gezondheid omzien, maar wij zullen er meer voor zorgen dat zij een thuis krijgen. Wij zullen trachten hen te doen gevoelen dat zij niet geheel hulpeloos en nutteloos zijn; wij zullen zorgen dat elk een werk krijgt dat hij doen kan. Wij zullen een school hebben waar de kinderen kunnen worden opgevoed, en een kerk waar allen kunnen aanbidden. Bovenal, zij zullen het weten dat iedereen het recht heeft om hier krank te worden, en niemand zal hen vreezen. Laat hun bevende zielen getroost

worden, en laat hen op ons leunen; wij zullen hen niet teleurstellen”.

Onder het bestier van Bodelschwingh werd spoedig een groot gebouw voltooid, met ruimte voor twee honderd patienten, en dit is eigenlijk het gebouw dat Bethel heette. Het was weldra gevuld, en men moest grooter bouwen. Maar de ondervinding had geleerd dat het niet wenschelijk was een groot aantal lijdens en lijdresses in één ontzaggelijk gebouw te huisvesten. De aard van hun kwaal is er tegen: sommigen krijgen slechts af en toe een aanval; anderen dikwijls; sommigen zijn reeds zeer pruttelig geworden; anderen zijn op weg om geheel krankzinnig te worden. Elkeen moet naar zijn toestand worden behandeld, en dat gaat moeilijk wanneer zij allemaal te zamen in een gebouw thuis zijn. Bovendien, het is moeilijk om aan de lijdens den indruk te geven dat zij een thuis hebben, en een huiselijk leven leiden, wanneer zoovelen in een kazerne van een huis samenvergaderd zijn. Zoo kwam het te Bethel allengs ertoe dat de patienten verdeeld werden, naardat zij mannen of vrouwen waren, naardat zij oud of jong waren, naardat zij weinig krank of erg krank waren, en naardat zij geschikt waren om dit werk of dat werk te doen

HOOFDSTUK XI.

**Pastor Bodelschwingh en de werkzaamheden
te Bethel.**

Het dorp Bethel is een mierennest van bedrijvigheid. En Pastor Bodelschwingh heeft er den aanleg toe om voor allen het werk te vinden, dat voor hen het best is. Want werken moet elkeen daar; werk is voor die arme menschen veel beter dan eenige medicijn. Niets is voor hen zoo slecht als om aan hun eigene treurige gedachten te worden overgelaten. Het leven begint voor hen iets anders te beteekenen zoodra zij tot de ontdekking komen, dat zij niet onnuttelijk de aarde beslaan, maar aan een of ander werk bezig zijn. Zelfs de armste onder hen heeft het gevoel, dat hij niet bloot een voorwerp van medelijden is, maar een man die voor zijn onderhoud werkt en die zijn loon ontvangt. En velen van hen ontvangen werkelijk loon, al is het een gering, en dat loon gebruiken zij om andere arme familiebetrekkingen te helpen, of zij behouden het als zakgeld. Waar mogelijk, wordt een patient toegelaten het ambacht te volgen waaraan hij zich had gewijd vóórdat hij krank werd.

Arbeid in de buitenlucht is natuurlijk de gezondste. Zeer velen van de patienten houden zich met de boerderij bezig. Omtrent een mijl buiten het dorp Bethel ligt de buitenplaats Hebron. De naam van Hebron was vroeger „Kuiken Plaats”, omdat de bewoners van die plaats in de oude dagen een belasting van kuikens aan hun leenheer, den Graaf van Sparenburg, moesten betalen: Het kasteel van de Sparenburgs staat op een heuvelspits aan den voet waarvan Bethel is gelegen.

Toen de boerderij te Hebron begonnen werd was het noodig om voor het Tehuis aldaar een huisvader te vinden. Waar zou men een krijgen? Er was onder de inwoners van Bethel een aanzienlijke boer, die erfgenaam was van een groot eigendom. Deze boer — hij heette Bargholz — had een jongen broeder, die tot de ongelukkige epileptischen behoorde. Op zekeren dag kwam Bargholz met zijn broeder naar Bethel, en vroeg of men hem wilde opnemen. Gewis, voor zulke personen bestond de inrichting! Maar de oudere broeder wilde den jongere niet alleen laten. Mocht hij blijven om voor zijn geliefden broeder te zorgen? Ja, zeker! Na weinige jaren stierf de jongere; God maakte de ziel los van het kranke lichaam en het lichaam werd bijgelegd in de kleine begraafplaats van Bethel. Maar Bargholz had zooveel gezien van het liefdewerk dat te Bethel werd gedaan, dat hij niet naar zijn plaats wilde teruggaan en besloot zijn

leven aan de verpleging der epileptischen te wijden. Hier was nu een man, die de boerderij in al haar vertakkingen verstond en die derhalve juist de man voor Hebron was.

Maar de huisvader moet toch ook een huismoeder aan zijn zijde hebben. Nu trof het zoo, dat Bargholz verloofd was aan een meisje, ook uit een aanzienlijke en rijke boerenfamilie. Zijn verloofde had er in bewilligd, dat haar aanstaande naar Bethel zou gaan om zijn zieken broeder te verplegen, maar toen hij, na den dood van dien broeder, te kennen gaf, dat hij besloten had te Bethel te blijven, werd zij oproerig, en dreigde zij aan de verloving een einde te maken. Maar Bargholz maakte het aan haar duidelijk, dat hij in zijn hart gevoelde, dat hij van God tot dit groote werk van weldadigheid was geroepen en het meisje, dat ook een teeder en gevoelig hart had, liet zich door hem bewegen. Zij deed ook afstand van haar vooruitzichten en van de gemakken van een rijk en aangenaam leven en volgde haar aanstaanden man naar Bethel. Daar werden zij door Pastor Bodelschwingh in het huwelijk bevestigd, en wel — zooals het onder de boeren van die deelen de gewoonte is — op den dorschvloer van de buitenplaats. Het jonge paar was zeer gelukkig in hun huiselijk leven en zeer voorspoedig in de boerderij en het kon ook niet anders, want God zegent elke daad van zelfverloochening, die wij ons ter wille van Zijn Koninkrijk getroosten.

Behalve de uitgebreide boerderij is er ook te Hebron een groote baksteen-fabriek, waar er jaarlijks meer dan vier millioen baksteen worden gemaakt. De meeste van deze worden gebruikt om gebouwen te Bethel op te trekken, maar een deel wordt jaarlijks aan andere bouwlieden verkocht. Daar de baksteen door machinerie worden vervaardigd, kan dit deel van het werk natuurlijk niet door epileptischen worden gedaan, maar de bewoners van Hebron graven de klei en stooten die met kleine *trolleys* op een spoor aan. Hebron betaalt door middel van zijn boerderij en baksteen maken, geheel en al voor zich zelf, en het kan wel een model buitenplaats heeten.

„Denk”, zei de huismoeder, „aan het getal monden dat wij elken dag moeten voeden, hier te Hebron en daar te Bethel; honderden ponden gewichts van aardappelen moeten elken dag geschild worden! Maar dat is niet het moeilijkste, het schillen van de aardappelen, maar om te zorgen dat er aardappelen zijn om geschild te worden. En toch is het niet moeilijk en niet wonderlijk, zoolang wij den ouden vader (Bodelschwing) hebben om voor ons te bidden. Zoolang als hij bidt, valt er nooit een schroefje uit zijn plaats, en staat er nooit een enkel rad in de groote machinerie van Bethel stil!”

„Maar is het niet zwaar werk voor u en de andere helpers alhier?”

„Ja, het werk is zwaar; wij moeten vier uur

's morgens opstaan, en tot 's avonds laat werken, maar als het hart erin is, dan valt het niet moeilijk. Een mensch moet hier òf warm òf koud wezen tegenover het werk; en als gij niet brandend warm zijt, dan zult gij binnen een week van hier wegloopen, al is het met houten klompen!"

Ja, het is zeer duidelijk te Bethel, dat alleen een brandende liefde deze helpers in staat stelt om getrouw op hun post te blijven arbeiden, jaar in en jaar uit.

Laat ons nu een wandeling door de straten van Bethel doen om meer den arbeid te zien die door deze zwaar beproefde lijdens wordt verricht. Hier zijn vooreerst de *Timmerlieden*. Gij vindt er een veertig of vijftig mannen steeds bezig om het timmerwerk van de plek te doen. In een enkel jaar worden er zeven of acht nieuwe huizen tot het dorp toegedaan, en al het houtwerk wordt door deze timmerlieden vervaardigd, behalve de gedurige aanvraag voor tafels, stoelen en wat dies meer zij. De meesten der timmerlieden zijn het van beroep geweest vóórdat zij naar Bethel kwamen, doch het timmeren is een gewild ambacht, en meer dan een heer die door krankheid naar Bethel is gedreven wordt een timmerman. Het huis waarin de timmerlieden worden gehuisvest heeft den naam van „Het kleine Nazareth". In het woonhuis is een groote eetkamer, een zitkamer, voorzien van boeken en van allerlei

spelen, en in deze zitkamer vergaderen de timmerlieden nadat hun werk voor den dag is afgedaan. In de eetkamer ontvangen zij hun eten — vroege koffie, ontbijt, middageten, namiddagkoffie en avondeten. Om negen uur 's avonds gaat men naar bed, en tusschen vijf en zes uur staat men op. De werkuren zijn tusschen 8 en 9 uren per dag.

Op dezelfde wijze wordt ook het Tehuis van de *Kleermakers* — zijn naam is Pniel — gedreven. Hier worden de baatjes en broeken van de geheele samenleving gemaakt, en de noodige reparatiën aangebracht. Nabij dit huis vindt men „Horeb”, het Tehuis van de *Schoenmakers*. Hier ziet men altoos een vracht oude schoenen en laarzen, die geheeld moeten worden. Voorts ziet men het woonhuis van de *Smids*, met winkel erbij, en dan de woning van de *Tuiniers*, met een zadenwinkel, die een drukke bezigheid drijft in tuin- en bloemzaad dat door de post wordt verzonden. Dan heeft men nog de *Drukkerij* en *Boekbinderij*, en in verband daarmede een Boekenwinkel die handel drijft met alle deelen van Duitschland. Er is ook een winkel voor allerlei versierde en illumineerde teksten en kaarten, die het werk zijn van patienten die voor het vervaardigen van zulke kaartjes een aanleg hebben getoond. De Boekenwinkel („Bethphage”) is een van de bezigheden van Bethel die het best betaalt.

Wij hebben nu nog niets gezegd van de zadel-

makers en de mandenmakers maar een woord is noodig over de *Bakkerij*. Dit huis draagt den naam van „Bethlehem” (huis van brood). Aan het hoofd van Bethlehem staat een huisvader die met het huis is groot geworden. Hij kwam naar Bethel als een bakkers jongen, en hij is nu de meester-bakker van de maatschappij geworden, met een groote familie van zijn eigen. Te Bethlehem worden al het brood en al de koeken van het geheele dorp gebakken; en dat is geen gering werk, want er moet voor *over de drie duizend menschen* elken dag gebakken worden. Het meel dat elke maand verbruikt wordt kost tusschen de £ 200 en £ 300. Hier worden natuurlijk ook van de patienten gebruikt, maar het zijn van die patienten die reeds aan de beterhand zijn en zeer zelden de ziekte krijgen. Wat den bakker zelf betreft, hij maakt geen profijt voor zijn eigen zak, en ook niets voor de zakken van zijn opgroeiende kinderen; alles is voor het gemeenebest.

Dan moeten wij ook melding maken van een andere bezigheid van belang, en dat is de *Apotheek*. Er is slechts één medicijn die deze arme lijders en lijde-ressen schijnt te helpen, en die is de zoogenoemde „Bromkali” (in 't Engelsch „bromide of potassium”). Het moet wel verstaan worden dat er altijd een groot aantal aanzoeken om opname te Bethel worden ontvangen, die niet kunnen worden toegestaan. Alleen de behoeftigsten worden opgenomen. Maar met de

anderen wordt briefwisseling gehouden, en zij worden van Bromkali voorzien, en worden dikwerf enkel door die behandeling beter. Met niet minder dan 8,500 patienten jaarlijks wordt gecorrespondeerd, en 160,000 poeders worden aan die patienten door de post gezonden. Van deze patienten ontvangt meer dan een vierde deel de medicijn voor niet.

Aan het hoofd van deze bezigheid staat er een apotheker die onder de volgende omstandigheden werd aangesteld. Hij had een bezigheid in de naburige stad Bielefeld, doch het wilde met hem maar niet vooruitgaan. Hij verstond zijn werk, hij was een eerlijk man, maar de menschen dachten dat hij norsch was, en zijn bezigheid ging achteruit. Hij ging derhalve naar Pastor Bodelschwingh en zeide: „Kan u mij niet werk geven; mijn vrouw en kinderen lijden honger”. „Ja”, was het antwoord, „wij hebben juist een apotheker noodig. De man werd aangesteld, en gaf groote voldoening, en vandaag hebben zijn vrouw en kinderen geen zorg, terwijl hij zelf een goed werk doet om arme lijdens aan de vallende ziekte te hulp te komen.

Een ander zeer belangrijke en winstgevende bezigheid in verband met Bethel is de zoogenoemde „Brocken-sammlung” of „Verzameling der Brokken” (Joh. 6:12). Een van de helpers te Bethel kwam op de gedachte om circulaires uit te zenden aan alle vrienden van het werk, hen uitnoodigende om naar

Bethel te zenden allerlei oude kleederen en andere dingen die zij niet meer behoeften. Zij werden verzocht die goederen op te zenden in pakketten van 10 ponden gewichts, omdat zulke pakketten over de post worden vervoerd tegen een sixpence voor vijftig mijlen en daarboven. Het denkbeeld van de verzameling der brokken vond terstond ingang bij het zorgzame Duitsche volk, en honderden pakketten bereikten Bethel, zooveel, dat de postbeambten verplicht werden een nieuw postkantoor te openen voor Bethel en zijn pakketten. Het is verbazend om te zien wat men ook al opzendt! Allerlei kleedingstukken, van den prachtigen rok van een ambtenaar der regeering tot op de kleinste en meest belachelijke kleedingstukken van armoedige personen — eenig ding dat de menschen niet meer gebruiken kunnen, maar dat te Bethel tot een of ander nieuw gebruik kan worden aangewend. Neem bij voorbeeld, gebrokene kruisbanden; die worden er bij de honderden paren opgezonden; het leder is gewoonlijk nog goed, en zij worden eenvoudig netjes heel gemaakt, en dan voor tweepence of driepence per paar verkocht.

Veel van het rommel-goed dat naar Bethel wordt gezonden komt in groote pakkisten, die later zoo ophoopen dat men niet weet wat ermede te doen. Zij werden eerst in stukken gekapt en als vuurstof gebruikt. Maar het hoofd van de „Brocken-sammlung” zeide; Neen, dat zal niet gaan; dat is duur brand-

hout! En hij ging toen naar Bielefeld om te zien of er een of ander winkelier was die hem voor die pakkisten een goeden prijs zou willen geven. Hij vond een handelaar in zeep, die hem in ruil voor zijn kisten zeep aanbood. Het aanbod werd aangenomen, en zoo krijgt de „Brocken-sammlung” een groote hoeveelheid zeep, waarin een flinke handel wordt gedreven.

Dan worden er ook naar Bethel in groote hoeveelheden gezonden *ledige botteltjes*, waarin vroeger haarolie of lavendel of iets van dien aard is geweest. Die fleschjes worden gereinigd, opnieuw gevuld en met een versch biljet versierd, en de verkoop daarvan werpt voor de bezigheid een goede winst af. Men koopt in den winkel dikwijls kleine kammen, of boeken van kladpapier met fraaie couverts, of prachtige ramen voor portretten, en zij worden beschreven als „Japansch werk”. Waarvan worden zij vervaardigd? Van oude weggeworpen schoenen en laarzen. Zulke oude schoenen worden bij kisten vol naar Bethel gezonden; wat voor heeling nog vatbaar is wordt gerepareerd; maar een groot deel van die oude schoenen kan niet meer als schoenen dienst doen. Die worden in stukken getrokken, en het boven-leder wordt naar een fabriek in het zuiden gezonden, waar het opnieuw bekookt en bewerkt wordt, en als „Japaansch waar” wederom het licht ziet.

De „Brocken-sammlung” doet ook een goed werk voor de armen die in den omtrek van Bethel wonen. Daar kunnen zij allerlei kleederen koopen voor minder dan de helft der prijzen die zij in de winkels moeten betalen. Op deze wijze doet Bethel, dat zelf van de liefdadigheid van anderen afhankelijk is, ook een werk van liefdadigheid voor de armen die rondom wonen. Het verbaast ons niet te vernemen dat de „Brocken-sammlung” een groot en belangrijk deel van het werk te Bethel is, en dat de bezigheid een winst van £ 2000 per jaar afwerpt.

De jaarlijksche uitgaaf van de geheele samenleving te Bethel is over de £ 70,000. Daar er meer dan 3500 zielen zijn die dagelijks moeten worden verzorgd, is deze som niet een groote. De lijdens aan vallende ziekte tellen tusschen 1600 en 1700; de anderen zijn leden van het personeel, diakonessen of broeders die tot het werk van verpleging worden opgeleid, en anderen die te Bethel arbeiden in verband met een of ander der stichtingen aldaar. De patienten betalen soms een kleine som voor hun onderhoud, doch zeer velen worden in de tehuizen opgenomen zonder betaling. De rijke patienten betalen natuurlijk voor kost en inwoning. Dan is er ook een bron van inkomst aan winst gemaakt door bezigheden als de „Brocken-sammlung”. Maar er blijft nog een groot bedrag over dat jaarlijks door medelijdende christen-vrienden moet worden bijgedragen

Het grootste deel van de ondersteuning die Bethel jaarlijks geniet komt van de omliggende bevolking. Het Ravensberger land waarin Bethel is gelegen bevat een bevolking die tot de vroomsten onder het Deutsche volk behoort. De goede lieden die daar wonen hebben zich met hun bezittingen den Heer gewijd, en dientengevolge is de geest van vrijgevigheid zeer algemeen. Als het oogsttijd is, dan is het een aard om de vrachten te zien van aardappelen, van koren, van tuinvruchten en dergelijke, die te Bethel aankomen. Zulke vrijwillige tienden worden hartelijk, blijmoedig en overvloedig gegeven, eenvoudig omdat het volk geleerd heeft om zichzelf „eerst aan den Heere” te geven (2 Cor. 8:5).

Pastor Bodelschwingh weet de kunst van op duidelijke en liefderijke wijze zijn behoeften aan het christelijk publiek voor te leggen. Bodelschwingh heeft een verhaal van het bouwen van „Zoar”, het Tehuis voor de kleine jongens die de vallende ziekte hebben. In het jaar 1878, toen men aan het fondement van dit huis bezig was, kwam er op een dag een arme daglooner aangestapt, die beledigd dat hij twee jaren geleden een gelofte had gedaan die hij niet had vervuld. Hij had daar te Bethel gezien wat de vallende ziekte was, en aanschouwd hoe twee kinderen die hadden gekregen, en weggedragen moesten worden. Hij had zelf vier kinderen thuis, die alle gezond en sterk waren, en de gedachte kwam bij hem op dat

hij God nog nooit voor die gezonde kinderen had gedankt, zooals hij had behooren te doen. Hij beloofde toen den Heer om jaarlijks een dankoffer voor zijn gezonde kinderen te brengen van een penny voor elk kind, maar hij had de belofte nog niet vervuld. Maar nu bracht hij 16 pennies, acht voor de twee jaren die voorbij waren en acht voor de toekomstige twee jaren. Hij wilde zijn naam niet noemen, en ook niet den naam van het dorp vanwaar hij kwam, maar hij voegde slechts dit bij zijn woorden: Waarom kunnen niet ook anderen bewogen worden om God op deze tastbare wijze hun dank te bewijzen?

Bodelschwingh maakte dit verhaal overal bekend, en velen volgden het voorbeeld van den armen daglooner, met het gevolg dat in het volgende jaar toen Zoar geopend werd, er geen schuld op het gebouw rustte: de geheele bouwprijs was reeds ontvangen, en — meestal in pennies! Deze „pennycollecte” wordt nog gehouden, en brengt jaarlijks de som van £ 1500 bijeen.

Men bevond eens dat de water-voorraad van Bethel niet voldoende was om aan de geheele bevolking genoegzaam water te geven. Men kocht toen een plaats met goed water, en besloot het water in pijpen naar Bethel te brengen. Doch het geheele plan zou £ 2,500 kosten, dat wil zeggen, 50,000 shillings. Pastor Bodelschwingh deed derhalve een beroep op zijn ondersteuners om „50,000 bekens koud water” voor de

dorstige zielen te Bethel, herinnerende aan de belofte van den Heiland, dat die aan Zijn kinderen een beker koud waters geeft, zijn loon geenszins verliezen zal. Het gevolg was dat niet 50,000 maar 60,000 bekere koud water geschonken werden, en de kosten van het nieuwe water-schema waren gedekt.

Zoo gaat het werk Gods in de kolonie Bethel met vrucht en zegen voort. Geen werk zoo gezegend als de arbeid aan diegenen die het ons nooit vergoeden kunnen. Wij volgen in de voetstappen van den Meester wanneer wij trachten om de banden los te maken waarmede de „gebondenen des Satans” bevangen zijn. Het motto van Bethel is: **BIDT EN WERKT!** en deze leuze wordt in elk huis beoefend. Zij vertrouwen op den Heer, den Vader der Barmhartigheid, voor al wat zij behoeven; en zij arbeiden in liefde aan alle lijdens en lijdensers. Zij volgen het voorbeeld van Hem die zeide: „Ik ben in uw midden als een die dient”.

HOOFDSTUK XII.

Sam Hadley: Arbeid aan de dronkaards in NieuwYork.

Het werk van Sam Hadley onder de dronkaards op de Nieuw York straten heeft zijn ontstaan te danken aan de bekeering van Jerry Mc. Auley. Het leven van dezen Jerry is een bewijs van hoe Gods genade den diepst-gezonkene redden kan, en niet alleen redden, maar maken tot een redder van andere arme zondaars.

Jerry Mc. Auley werd in Ierland geboren in het jaar 1837, en is als een Roomsche Katholieke opgegroeid. Toen Jerry slechts 13 jaren oud was, verhuisde zijn familie naar Amerika, en de knaap woonde in bij zijn grootmoeder, in een van de verachte buurten van de stad Nieuw York. Jerry werd spoedig te wild om door zijn grootmoeder in toom te worden gehouden; hij begon aan allerlei zonden zich over te geven, en het duurde niet lang of hij was een dief geworden. Zijn dieverijen werden echter ontdekt en hij werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van 15½ jaren. Dit geschiedde toen hij nog maar 19 jaren oud was. Wat een treurig begin van het leven van een jongeling!

Verbonden aan de gevangenis waarin Jerry werd opgesloten, was er een kapel waarin elken Zondag

dienst werd gehouden. Op een zekeren Zondag hoorde Jerry een man daar preeken die vroeger zelf een misdadiger was geweest. De prediker, wiens naam Gardner was, vertelde hoe God hem van de vreeselijkste zonden had verlost, en hoe de zalige naam van Jezus het booze leven van iederen mensch kan veranderen. Terwijl Gardner aan het spreken was, zeide Jerry tot zich zelve: „Die man is eerlijk en predikt van wat hij weet.” God wrocht tegelijkertijd een diepe overtuiging van zonde in het hart van den jongen dief. Toen de dienst geëindigd was, werd Jerry naar zijn eenzame cel teruggebracht. Daar vond hij een Bijbel, waarin hij begon te lezen. Het was de eerste maal dat hij het Woord van God in zijn handen kreeg, en hij sloeg het eene blad na het andere om, zoekende tevergeefs naar den tekst waarover Gardner had gepredikt. Hij vond dien tekst niet, maar hij las andere teksten waaruit God het hem duidelijk maakte dat hij een groot zondaar was, maar dat het bloed van Christus ook voor den snoodste van alle zondaars, en derhalve ook voor hem, gestort was.

Gedurende het overige van dien langen Sabbatdag, stapte Jerry in zijn kamer op en neer, en eindelijk viel hij op de knieën en begon te bidden. Hij herinnerde zich niet hoe lang hij gebeden had, toen opeens het licht des hemels in zijn donkere cel en nog donkerder hart scheen, en het was hem alsof de Heiland

zelf tot hem kwam om hem van de vergiffenis van al zijn zonden te verzekeren. Zoo geweldig was de indruk dien hij ontving van de tegenwoordigheid van den Zaligmaker, dat Jerry op zijn voeten sprong en luidkeels riep, eenmaal en andermaal en nog een maal: „Ik heb Jezus gevonden! O, loof den Heer, ik heb Jezus gevonden!”

Hij ging zoo te keer dat de tronkbewaarder met zijn lantaarn kwam kijken wat er aan scheelde. Hij keek Jerry op toornige wijze aan en zeide:

„Wat is er nou gaande?”

„Ik heb Jezus gevonden”, was Jerry's antwoord.

„Ik zal jou morgen in den stok plaatsen voor het geraas van vandaag”, was het booze antwoord van den cipier.

Maar toen het morgen was geworden volgde er geen straf voor Jerry, „want”, zeide hij, „de Heer had den cipier alles doen vergeten!”

Het was op deze treffende wijze dat Jerry McAuley bekeerd werd. Dat die bekeering een waarachtige was, bleek daaruit, dat Jerry dadelijk voor zijn Heer begon te werken, met een ijver en moed die vele oudere christenen moest beschamen. Onder de regels van de gevangenis mocht hij maar heel weinig met zijn mede-gevangenen spreken. Maar toen zij van de gevangenis naar de werkplaats, en van de werkplaats naar de eetkamer stapten — zooals de regel was, de een achter den ander — kreeg Jerry de gelegen-

heid om te spreken met den man die vóór hem, en met den man die achter hem wandelde. Aan de eettafel weer mocht hij spreken met zijn buurman rechts en met zijn buurman links. Aan die vier personen verhaalde hij wat hem gebeurd was, hoe hij Jezus gevonden had en hoe hij de verzekering had ontvangen dat zijn zonden hem vergeven waren.

Al waren de gelegenheden zoo beperkt, Jerry was zoo vol van zijn boodschap dat er spoedig een kleine herleving in de gevangenis uitbrak. De eerste die tot bekeering kwam was een misdadiger genaamd Jack Dare, die een woest mensch was, en de aanvoerder was geweest in een opstand die veel kostbare levens had gekost. Na zijn bekeering had hij maar zelden de gelegenheid om met Jerry te spreken, doch hij wees alleen met zijn vinger naar den hemel, met zulk een blik van vreugde op zijn gelaat, dat Jerry de verzekering had dat hij in waarheid vrede had ontvangen door het bloed des kruises.

Jerry gedroeg zich zoo goed in de gevangenis dat hij, na acht jaren erin te zijn geweest, door den Gouverneur van den Staat werd ontslagen, en hij was weer een vrije man. Doch helaas! er was geen vriendelijke christen om hem te ontmoeten toen hij uit de gevangenis kwam, en het duurde niet lang of Jerry was weer in de zonde gevallen. Hij huurde een kamer die net boven een kantien was, en dit bleek zijn ondergang te zijn.

„Kom, Jerry”, zeide een vriend op zekeren dag, „neem dan maar een glas bier; het zal jou geen kwaad doen”. Nu had Jerry vroeger altijd whisky gedronken, en hij meende dat een glas lichte bier hem geen kwaad zou doen. Hij dronk het glas bier, en deed alzoo den eersten stap op den afdragenden weg. Het duurde maar korten tijd en Jerry was weer een even groote booswicht als vóórdat hij in de gevangenis tot bekeering kwam. Hij werd een behendige dief en was de schrik van de politie en van al de menschen die in die buurt woonden. Het was noodig dat Jerry een tweede maal bekeerd zou worden.

In een straat genaamd de Water-straat was er een welbekende danszaal gehouden door een zekeren John Allen. Het gebeurde op een Zondag dat drie christen dames, die zendingswerk op de straten deden, Allens danszaal voorbij stapten. De eigenaar, die half beschonken was, zeide spottend tot die dames: „Komt maar naar binnen, en houdt hier een biduur in mijn dansvertrek”. De dames zeiden: Goed, als gij voor een korten tijd uw „bar” toesluiten wilt”. Allen deed het, en de dames hielden een korten dienst in de danszaal. Op deze wijze begon er een werk van Gods genade in die buurt dat leidde tot de tweede bekeering van Jerry.

Op een natten, treurigen avond had Jerry zich op straat begeven om andermaal te trachten iets te stelen. Eén van de zendingen, Mr. Little, ontmoette

hem, en radende dat hij weer aan het stelen wilde gaan, zeide: „Jerry, waar gaat je heen“?

„Ik kan niet verhongeren“, was Jerrys antwoord.

„Ach, Jerry“, zeide de zendeling, „vóórdat ik jou zal toelaten om te gaan stelen, zal ik mijn baatje van mijn rug nemen, en gaan verpanden, om jou een stukje brood te geven!“

Jerry zeide: „Als gij mij zoozeer liefhebt, dan wil ik sterven voordat ik stelen zal“.

„Jerry“, zei de zendeling, „hier is voor jou een tekst uit den Bijbel: Zoek eerst het Koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid, en al deze zullen u toegeworpen worden“.

Jerry antwoordde: „Ik zal den tekst nemen“. En toen keerde hij zich naar zijn makker, die met hem zou meegaan om te stelen, en zeide:

„Dag Tom; onze wegen liggen nou uit elkander“. Het antwoord van Tom was, met een vloek: „Jou gek, denk je dat de Heer jou een biefstuk van den hemel gaat zenden“.

„Ja“, zeide Jerry, Hij zal; en zoo niet, ik zal van honger sterven liever dan stelen“.

Mr. Little nam Jerry met zich naar het huis waar hij zelf woonde. Het waren zeer vrome menschen bij wie hij logeerde, en de huismoeder vooral bad ernstig voor Jerry, totdat de laatstgenoemde erkennen moest: „Deze vrouw heeft mijn ziel innig lief“. Schielijk werd er een schok in de kamer gevoeld,

alsof het weerlicht het huis had getroffen, en Jerry viel op den grond, en riep: „O, Heer Jezus, Gij zijt teruggekomen; Gij zijt teruggekomen. Gezegend zij uw Naam!” De andere menschen in de kamer schrokken zoo geweldig, dat zij wegliepen van het huis zoo hard zij konden. Zoo werd Jerry andermaal door Gods genade aangegrepen.

Doch hij viel eenmaal en andermaal in de zonde van dronkenschap — niet minder dan vijfmaal in de volgende acht maanden. Er waren echter een paar vrienden die getrouw bleven, en nooit aangaande Jerry wanhoopten. Als Jerry weer gevallen was, en om die reden zijn post had verloren, dan beijverden zich die vrienden om voor hem een nieuwe betrekking te vinden. En de vrucht van al die ijverige inspanningen bleef niet uit. De dag kwam dat Jerry voor de laatste maal viel, en van dien tijd af, had hij geen ander doel voor zijn leven dan om andere arme menschen, die aan den drank verslaafd waren, te helpen redden.

Het was in het jaar 1872 dat de eerste Reddings Zending begonnen werd. Een huis in de Water-straat werd verkregen, en hier werden de laagste klassen van de samenleving welkom geheeten. De dronkaard was er meer welkom dan de nuchtere man, en de dief meer welkom dan de eerlijke man, en de hoer meer welkom dan de reine vrouw. Grootte getallen van Roomsche Katholieken stroomden naar de Water-

straat Zaal om Jerry McAuley „den bekeerden dief” te zien en te hooren. Het ging ook soms heel onstuimig toe. Er vonden gevechten binnen het gebouw plaats, en klippen werden van buiten geworpen. Meer dan eenmaal moest Jerry met zijn toespraak even wachten, en eerst een rustverstoorder uit de zaal uitwerpen, vóórdat hij verder kon gaan met zijn gehoor toe te spreken.

Jerry werd op hartelijke wijze door zijn echtgenoot ondersteund in het werk dat hij deed. Deze merkwaardige vrouw was zeer toegewijd, en bezat een onuitputtelijke mate van liefde en geduld. Op vele samenkomsten waren er menschen die haar bespotten en trachtten haar te beledigen; er waren mannen die aan het weenen waren, mannen die dronken waren, mannen die nuchter waren — menschen van allerlei slag en toestand; doch zij arbeidde met hetzelfde geduld aan allen. Zij had een groot geloof, kon nooit tot toorn worden bewogen, en maakte indruk op de hardste gemoederen.

Van het begin af rustte de zegen Gods op het werk in de Water-straat. De verhardste menschen — gewezen gevangenen, dieven, dronkaards, zoowel als allerlei zeelieden — kwamen daarheen, luisterden naar het verhaal van Jerry, en werden door den Geest Gods aangegrepen. En dit niet alleen, maar ook welgestelde en wel-opgevoede menschen kwamen, en werden grondig tot God bekeerd. Wij noemen

slechts één geval. Een deftige heer en zijn vrouw kwamen er eens heen om den geredden dief te hooren vertellen van zijn bekeering. Zij behoorden tot de christelijke Kerk, maar zij waren van de klas van christenen die aan kaartspel, dansen en theater-bezoeken doet. Toen zij Jerry hoorden spreken, erkenden zij dat zij nooit zoo iets van hun eigen leeraar hadden gehoord: Gods Geest greep hen aan; en toen de uitnoodiging gedaan werd aan allen die tot Christus wilden komen om hun handen op te steken, deden beiden het, en knielden neder samen met de andere zondaars. En wie kan beschrijven wat er dien avond geschiedde? De welgeboren dame gaf haar hart aan Christus, en begon van dien dag af een leven van toewijding te leiden, en zegen overal te verspreiden.

Tien jaren lang zette Jerry zijn werk aan de dronkaards voort te No. 316 in de Water-sstraat. In 1882 verplaatste hij het middenpunt van zijn werkzaamheden naar een ander deel van de stad, waar zijn arbeid spoedig wijd en zijd bekend stond als de „Cremorne Zending”. Doch het duurde niet lang na de verplaatsing van het werk of de gezondheid van Jerry begon hem te begeven. Hij leed aan de toring, en het bleek dat het werk dat hij in dezen nieuwen kring had aanvaard voor zijn krachten teveel was. Hij kreeg een bloedstorting, en stierf zeer onverwacht in 1884. Zijn laatste woorden aan zijn vrouw waren,